

Keresés

Hírlevél feliratkozás

Hangot gyűjteni, fényre vadászni

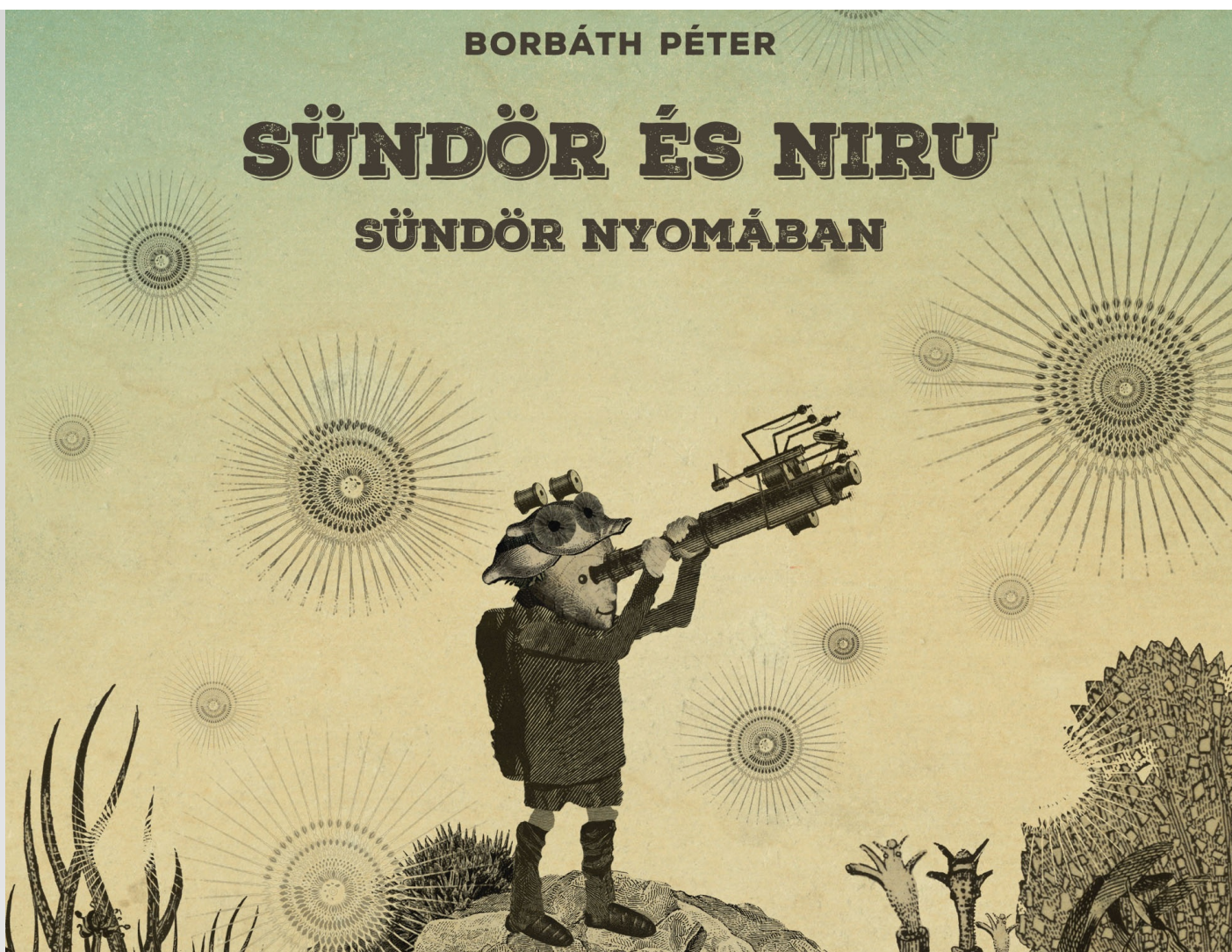
Borbáth Péter: Sündör és Niru. Sündör nyomában. Csimota, Budapest, 2015.

Ahogy a két főhős érdeklődést kezd mutatni az őket körülvevő tágabb fizikai világ iránt, úgy érzékenyülnek annak jelenségeihez, ily módon válik lehetségessé, hogy Sündör és Niru nem csak képessé váljanak eddig nem látott dolgokat észrevenni és megfigyelni, de meg is tudják különböztetni egymástól a különféle hangokat (pl. rozsdamarás hangja, hártvány szárnyú pendülés, óbégatás, nyekergés) és fényeket (pl. reggelfény, csigafény, sparherdfény), majd gyűjtésükhöz, tanulmányozásukhoz is foghatnak.

BORBÁTH PÉTER

SÜNDÖR ÉS NIRU

SÜNDÖR NYOMÁBAN

Herédi Károly 1987-ben született Vajdaságban, Zentán. Horgoson nevelkedett. A Szegedi Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója. Kutatási területe: a gyerekirodalom.

Gyanakodva veszünk/vehetünk kézbe manapság kortárs gyerekkönyvet, tekintettel arra, hogy a könyvkínálat egy része olykor már címében deklarálja, miféle használati funkciót is rendelhet mellé az olvasó, és bár lassanként szétíródnak a tabutémák is, a szövegek tematikus meghatározottsága még mindig erőteljes címkézést gerjeszt (pl. *Tetűmese*, *Orrfújós mese*, *Anyát megoperálták*, *A lány, aki nem beszélt*, *Hisztimesék* esetében, hogy csak a legújabbak közül emeljünk ki néhányat).^[1] Kiábrándító élmény, ha már az első mondatokat követően olyan befogadói elvárás alakul/alakulhat ki, amelyet ezt követően legnagyobb részt ki is szolgál a szöveg. Borbáth Péter első kötetével is felvállal hasonló célt, mégpedig a tudománynépszerűsítést, de ezek főleg a bemutatók körülményeit érintik Borbáth Gábor fizika-bemutatóin keresztül. Maga a könyv viszont korántsem ismeretterjesztő kiadvány, gyors lelepleződés helyett felmutat egy rendkívüli világot, amelyet egyszerre érezhetünk idegenszerűnek és ismerősnek, különösnek és vonzóknak, ridegnek és hívogatóknak. Ennek a világnak a megalkotásában a könyv vizuális megoldásai is fontos szerephez jutnak. Remsey Dávid kivételes illusztrációi remekül harmonizálnak Sündör és Niru történetével, felhasználva a steampunk stílus viktoriánus anakronizmusát. Az iparosított ridegség, a retro sci-fi könyvek, a címetek régiesítő, az írógépet idéző tipográfiai megoldás és a régi természettudományos könyvek rajzainak jellemzőivel vegyül.^[2]

Az alaphelyzet szerint a két főhős, Sündör és Niru elindul felfedezni a számukra eddig ismeretlen világot. Kalandjaik során eljutnak a Csillanó Fém Birodalmába, a Felejtés Katlanába, a Villámszónába és Ushguli városába is. Miközben az átélt élmények hatására gyökeres változáson mennek keresztül, olyan figurákkal is megismerkednek, mint Mirminyó, Bocskoján, Zazil vagy Tivonul Buffogó. Sündör és Niru jelleme kellőképpen komplexen van felépítve, a többi karakter sokkal inkább egy-egy zsáner: Mirminyó, a gondoskodó anyóka, Bocskoján, a földhözragadt gondolkodású önzetlen figura („Mi mindig is két lábbal álltunk a földön!” 57), Zazil, a hőbortos (mondhatnánk zizi) tudós (leghasznosabb találmánya a pillanatszorító) és Tivonul Buffogó, az outsider-vándor archetipikus megfelelője.

Ahogy a két főhős érdeklődést kezd mutatni az őket körülvevő tágabb fizikai világ iránt, úgy érzékenyülnek annak jelenségeihez, ily módon válik lehetségessé, hogy Sündör és Niru nem csak képessé válnak eddig nem látott dolgokat észrevenni és megfigyelni, de meg is tudják különböztetni egymástól a különféle hangokat (pl. rozsdamarás hangja, hártás szárnyú pendülés, óbégatás, nyekergés) és fényeket (pl. reggelfény, csigafény, sparherdfény), majd gyűjtésükhöz, tanulmányozásukhoz is foghatnak. A felfedezés és a tudás megszerzésének vágya nyitja fel a világ jelenségeihez, és azok megértéséhez vezető utat. Annak vagyunk tanúi, hogy hogyan fedez fel Sündör és Niru az őket körülvevő világot, hogyan válik a szövegvilág számukra tapinthatóvá és értelmezhetővé, és hogy hogyan próbálja meg Sündör bekebelezni az egész mindenséget a nap megkaparintása által, amely tetten keresztül nem csak saját magát, de az egész világot is veszélyezteti. A nap elfogása a mindenség birtokba vételének, a tudás abszolút elsajátításának metaforájának is értelmezhető, és mint ilyen, a *Sündör és Niru*

világban is abszurd és lehetetlen, amely csak megsemmisüléssel végződhet, ahogyan erre Ushguli napmestere és a szónok figyelmeztet a *Jelenések könyvét* megidéző sorokkal („És örök fagy lesz! És hó borít be mindent!”⁵⁴). Ugyanezt a tapasztalatot osztja meg a zajkereskedő is Niruval, aki az ősröbbanás hangját szerette volna mindennél jobban magáénak tudni, de be kellett látnia saját és vágyainak korlátait. Borbáth Péter könyvének ilyesfajta mítikus ontológiai dimenziója a bibliai bűnbeeséstől Bábel tornyának történetén keresztül Ikarosz mítoszáig teremti meg kontextusát. Sündör vállalkozása, elszántságának és felkészültségének dacára kudarcra van ítélve, és hiába menti meg Sündör a legrosszabbtól, az *Epilógus*ban nem kapunk megnyugtató befejezést, csak egy melankolikus nyugvópontot, amely megágyaz a sorozat következő darabjának.

Borbáth Péter nemcsak a filozófiai/ontológiai háttér kidolgozására fektetett nagy hangsúlyt, de izgalmas megoldásokkal élt a szövegbeli világ létrehozása során is. Az élettelen természet által teljesen áthatott univerzumban szoros szimbiózisba lép élő és élettelen, legyen szó fémesen csillanó fűről, mágnesbogarakról vagy a karakterekről (Bocskoján köemberként van illusztrálva, a leírás szerint pedig: „repedezett szürke bőre, mintha kőből lett volna.” 25). Ugyanígy telítődnek étellel az élettelen természeti jelenségek is a napállatok és a zajgyerekek képében, a trükk ott van, hogy eközben a könyv megőrzi erőteljes ridegségét is. Ezzel korrelálva a kisregény szövegének szókinccse a rideg, tudományos valamint az archaizáló szóhasználat viszonylatában alakul: a szaknyelvi terminusok és az idegen hangzású szavak eltávolítanak (pala, klepetus, kova, sneciháló), a régies vagy népnyelvi kifejezések inkább ismerős otthonosságot kölcsönöznek és közelítik az olvasót (genyőte, lekoccolt, kösöntyűkence, priznic, váltóláz).

Ez a különös, félig-meddig lakatlan, elhagyatottnak és melankolikusnak tűnő világ különféle utakat és kísértéseket villant fel a főhősöknek. Ushguli steril, uniformizált birodalma („Az ablakokon nem volt függöny, a szobákban alig voltak tárgyak, a szagok gyöngyök voltak és szelídek, a zajok csöndesek és kezesek”⁴⁶), vagy Zazil, Buffogó és Mirminyó-Bocskoján páros életstratégiái, boldogságfelfogása is felkínálódik Nirunak. A legpontosabb kérdést azonban a zajkereskedő intézi Niruhoz: „Neked is a saját utadat kell járnod. Neked mi a legfontosabb? Hát nem a zajok?” (51). Ezekre a kérdésekre Niru nem szavakkal, hanem cselekedeteivel válaszol: barátja megmentése mellett saját magát is felfedezi. A világ megértésének, meghódításának akarása a médiumok születésének forrása: mítoszok, filozófia, vallás, művészet és tudomány egyaránt az univerzum működésnek megértésére nyújt modellt. A *Sündör és Niru* is ebből a vágyból ad az olvasónak valamit, ezért Borbáth Péter és Remsey Dávid könyve nem nevezhető tisztán mesének, sokszor érezhetjük úgy, hogy a mítosz és a sci-fi fel-felhasítja a mese szövetét. Az sem hátrány, hogy a természettudományos diszciplínák iránti érzékenyítés is felmerül a könyv kapcsán, de az, hogy nem tanmese vagy ismeretterjesztő kiadvány született, nyilvánvalóan erős koncepció eredménye.

[1] Elolvasásra érdemes Fenyő D. György *Alkalmazott irodalom* című kritikája az *Üveghegyen*. Url: <http://uveghegy.com/2015/07/09/alkalmazott-irodalom-toth-krisztina-anyat-megoperáltak-mora-konyvkiado-2015/> (utolsó elérés 2016. 04. 15.)

[2] Részletesebben Révész Emese írt a Sündör és Niru illusztrációiról kiemelve Csernus Tibor hatását Remsey munkájára, a megalkotott képvilágot pedig „szűrnaturálisként” határozza meg. Révész Emese: Egy hártás szárnyú pendülés képe. Url: <http://www.barkaonline.hu/futtyoges-es-nahatozas/5116-egy-hartyas-szarnyu-pendules-kepe> (utolsó elérés 2016. 04. 15.)

Herédi Károly

G+12016. 05. 12. | 11:00
Megosztás Tweet

0 hozzászólás

Rendezés: **Legrégebbi** ▼

Hozzászólás írása...

Facebook Comments Plugin

[Szépirodalom](#) [Kritika, esszé](#) [Interjú](#) [Helyszínelő](#) [Kínder](#) [FISZ Műhely](#) [+SZIF](#)

IMPRESSZUM

SZIFONline
Irodalmi és kulturális portál

Kiadó:
Szépirodalmi Figyelő Alapítvány

Együttműködő partner:
Fiatal Írók Szövetsége

Főszerkesztő:
Korpa Tamás

Szerkesztő:
Vass Norbert

Elérhetőség:
szifonline@gmail.com
06703225757

Design:
Neményi Zsolt

Programozás:
Bondár Péter

Kapcsolat

Mehet

Támogató:

